

NORSK ARBEIDSLIV

Når vi går ut i arbeidslivet, sier vi at vi blir en del av arbeidsmarkedet. Vi kaller det arbeidsmarkedet fordi det er et marked for arbeidskraft. Deltakerne selger og kjøper arbeidskraft fra hverandre. Arbeidstakere selger sin arbeidskraft til arbeidsgivere. Som betaling for arbeidskraften, får arbeidstakerne lønn. Det er vanlig at lønnen stiger med relevant arbeidserfaring og utdanningsnivå. Lønnen kan også stige basert på hvor sjelden arbeidstakerens arbeidskraft og kompetanse er.

Arbeidslivet deles ofte inn i privat og offentlig sektor. Offentlig sektor er finansiert av staten. Bedriftene i offentlig sektor leverer varer og tjenester til innbyggerne, men i hvor stor grad bedriftene

i offentlig sektor forventes å tjene penger varierer. Offentlig sektor finansieres av statskassen og er derfor en del av velferdsstaten. Innbyggerne er med på å finansiere offentlig sektor

gjennom skatter og avgifter. Bedriftene i offentlig sektor driftes av enten kommunen, fylkeskommunen eller staten. Kommunene har ansvaret for blant annet barnehager og sykehjem. Det betyr at det er kommunene som har ansvaret for at innbyggerne får det tilbudet som staten lover alle innbyggerne i Norge. Samtidig betyr det at tilbudet kan variere fra kommune til kommune. Fastlegeordningen styres også av kommunen, men her kan innbyggerne lettere velge seg fastlege utenfor egen kommune. Dette er mulig, men mer komplisert ved tjenester som barnehageplass og sykehjemsplass. Noen tjenester tilbys av fylkeskommunen. Fylkeskommunen er administrasjonen for et fylke. Fylkeskommunens viktigste oppgaver er å tilby videregående undervisning, og den offentlige tannhelsetjenesten.

Offentlig sektor sysselsetter mange arbeidstakere. I 2016 jobbet en tredjedel av alle arbeidstakere innen offentlig sektor. Den største næringen i Norge er ifølge Statistisk sentralbyrå helse- og

sosialtjenester. 22% av alle jobber i Norge finnes i denne næringen. Blant disse jobbene finner vi sykehus, lege- og tannlegetjenester, omsorgstjenester og barnehager. Her er de fleste arbeidsplassene innenfor offentlig sektor. Den neststørste næringen er varehandel. Denne sysselsetter 12,8 % av arbeidstakere. Denne næringen er stort sett en del av privat sektor. Deretter følger undervisning som sysselsetter 8,6 %. De fleste av disse arbeidsplassene er innenfor offentlig sektor.

I tillegg til at samfunnet trenger at alle bidrar økonomisk, er det også viktig for individet å være en del av arbeidslivet. Deltakelse i arbeidslivet gir verdi i seg selv ved at individet oppnår struktur i hverdagen, og at individet får bedre selvfølelse ved å bidra til

fellesskapet. Dette er viktig for livskvalitet. Tall fra Statistisk sentralbyrå i 2017 viser at 71 % av alle over 16 år er i arbeid eller utdanning. De fleste av de som ikke er i arbeid er alderspensjonister. 7% av innbyggerne i Norge er i yrkesaktiv alder, men er ute av stand til å arbeide på grunn av uførhet. Også for uføre er det viktig å få et tilbud om aktivitet, slik at man ikke føler seg plassert på utsiden av samfunnet.

Tall fra undersøkelser gjort av Statistisk sentralbyrå viser at deltakelsen i arbeidslivet varierer noe mellom ulike grupper. Menn er i litt større grad sysselsatt enn kvinner. Vi ser også at flere faller utenfor arbeidslivet etter hvert som de blir eldre. Vi ser også at personer med høyere utdanning sjeldnere blir uføre enn personer med lav utdanning. En av årsakene til dette kan være at mange med lavere utdanning har tungt kroppslig arbeid. Høy arbeidsbelastning over tid er en av årsakene til at mange arbeidstakere går ut av arbeidslivet før ordinær pensjonsalder.

For at velferdsstaten skal fungere, må så mange som mulig av innbyggerne ha lønnet arbeid og bidra til fellesskapet. Når vi arbeider, bidrar vi til verdiskapning i samfunnet. Vi betaler skatt av lønningene for at staten skal kunne finansiere offentlig sektor. For det koster å drifte en velferdsstat. Uten skatter og avgifter vil ikke staten kunne tilby de tjenestene vi i dag nyter godt av som for eksempel skolegang, sykehus og trygge veier. Det er også viktig at samfunnet kan ta vare på de som står utenfor arbeidslivet, enten på grunn av alder eller helseårsaker.

